

Aan het team Omgevingsvisie Sittard-Geleen

Postbus 18

6130 AA Sittard

Sittard, 29 maart 2024

Onderwerp: zienswijze IVN MunsterGeleenSittard m.b.t. de Concept Omgevingsvisie Sittard-Geleen

Geacht team,

Bij deze sturen wij u de definitieve zienswijze van IVN MunsterGeleenSittard op de Concept Omgevingsvisie Sittard-Geleen. Daarnaast onderstrepen wij als IVN-MGS de concrete doelstellingen zoals deze verwoord zijn door de Samenwerkende Natuurorganisaties S-G.

In onze zienswijze beschrijven we de onderwerpen die wij graag in de Ontwerp Omgevingsvisie zouden willen terugzien, deze zijn weergegeven in cursief.

Biodiversiteit:

In de ontwerp omgevingsvisie staat beschreven dat biodiversiteit als maat der dingen genomen wordt, de belangrijkste bronnen van negatieve effecten op natuur en biodiversiteit worden in de ontwerp omgevingsvisie genoemd.

De gemeente Sittard-Geleen heeft een inhaalslag te maken zoals ook blijkt uit de Foto van de Leefomgeving. Het groenareaal is beperkt van omvang en sterk versnipperd. Belangrijke natuurbekers liggen geïsoleerd in het landschap.

Geef in de ontwerp omgevingsvisie aan hoe het behoud van biodiversiteit gecombineerd kan worden met maatregelen voor klimaatadaptatie, waaronder het verminderen van verhardingen en aanleg van meer groen.

De natuurgebieden in de gemeente functioneren als brongebieden voor soorten. Migratieroutes tussen natuurgebieden en richting stedelijk gebied zijn van groot belang voor veel soorten. Groene delen van het stedelijk gebied zijn belangrijk voor de migratie van diverse soorten zoals das en ree. In stedelijk gebied zitten soorten die afhankelijk zijn van de natuurgebieden, zoals o.a. de spreek en diverse soorten vleermuizen. Op een aantal locaties zijn de ecologische verbindingen matig tot slecht.

Om de biodiversiteit te behouden en te bevorderen neemt de gemeente maatregelen, bijvoorbeeld een ecologisch maaibeheer waarbij 1 of 2 keer per jaar wordt gemaaid of het maaisel maximaal 5 dagen blijft liggen voordat het wordt afgevoerd.

Daarnaast doet de gemeente mee aan Operatie Steenbreek, een project ter stimulatie van het vervangen van de versteende ruimtes door groen.

De gemeente neemt actie om insecten te beschermen. De beplanting wordt reeds zoveel mogelijk afgestemd op wat aantrekkelijk is voor bijen, vlinders, kevers, vogels etc. Wegbermen en akkers worden waar mogelijk ecologisch beheerd. Met deze maatregelen wordt het habitat van o.a. bijen en vlinders vergroot en worden populaties versterkt. Daarnaast is het met bermen mogelijk om meer ecologische verbindingen te creëren voor insecten.

Landbouw heeft een belangrijke invloed op de biodiversiteit. De ammoniakemissie die hiervan afkomstig is zorgt voor verzuring en vermesting en is daarom schadelijk voor natuur. Dit is een belangrijke oorzaak van het verminderen van de biodiversiteit in Nederland.

De gemeente streeft naar een situatie waarin geen gewasbestrijdingsmiddelen meer worden gebruikt en waar op agrarische gronden geen of ecologische bemesting plaatsvindt.

De gemeente stelt een biodiversiteitsactieplan- en programma op. Dit plan richt zich op gebieden waar reeds een aanzienlijke blauwe en groene infrastructuur aanwezig is, en waarvan bekend is dat het beheer, de onderhoud en de verbindingen kunnen worden verbeterd. In het plan staat een aantal doelsoorten centraal. Bij de keuze van de doelsoorten is samen met andere organisaties zoals Natuurmonumenten bepaald welke doelsoorten belangrijk/richtinggevend zijn voor het versterken van de biodiversiteit. De doelsoorten zijn daarnaast 'ambassadeurs' van andere soorten die meeprofiten van de maatregelen.

Het verbeteren van de leefgebieden en migratieroutes van deze soorten zal een positief effect hebben op de biodiversiteit. Echter, door te focussen op reeds sterke groenstructuren kan het zijn dat de biodiversiteit in minder groene gebieden laag blijft.

Ecologische verbindingzones:

De gemeente geeft aan zich eerst op de verbetering van bestaande verbindingen te richten alvorens de ecologische kwaliteit van het andere groen in de gemeente te verbeteren. De ambitie is om hier ook de inwoners van de gemeente bij te betrekken.

De ecologische verbindingzone langs de oostrand van Sittard wordt versterkt en zichtbaar gemaakt in het schematisch overzicht.

Bomen:

De gemeente zal de lijst met monumentale bomen en het bomenbeleidsplan regelmatig reviseren. Er is een inzichtelijke presentatie van de bomenstructuur op de website van de gemeente te vinden.

De gemeente zal zorgdragen voor een gevarieerd, duurzaam bomenbestand. De gemeente wil het toetsingskader voor kapvergunningen beter laten aansluiten bij de klimaatdoelstellingen en -veranderingen. Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar de verspreiding van de bomen in de gemeente en de bijdrage van bomen aan o.a. hittestress, wateropvang en vastlegging.

Openbaar groen en Actie Steenbreek:

Het beleid wordt gefocust op het stimuleren van bewoners om bij te dragen aan het openbare groen. Men wordt gestimuleerd om tuinen en gevels te vergroenen, bijvoorbeeld door mee te doen aan Actie Steenbreek. Ook wil de gemeente bewoners en ondernemers betrekken bij de (her)inrichting en bij het onderhoud van openbaar groen. Kleine stukjes groen die nabij de huizen van bewoners liggen, kunnen gekocht worden van de gemeente.

Bij (her)inrichtingen worden kansen voor openbaar groen meegenomen. De gemeente geeft de voorkeur aan schaduwgevende, gebiedseigen boomsoorten. Hierbij dient rekening te worden gehouden met het waterverbruik van grote bomen, en de benodigde ondergrondse ruimte voor wortelstelsels.

Landschap:

De gemeente geeft aan dat het gevarieerde (heuvel)landschap vóór alles behouden moet blijven. Er is echter geen gemeentelijk landschapsplan. Een van de speerpunten van de gemeente is een aantrekkelijk woon-werk klimaat. Als onderdeel van dit speerpunt wordt gekeken naar het bewaken van de culturele en landschappelijke identiteit van de regio.

De komende jaren zal S-G een landschapsprogramma opstellen samen met betrokken gebiedspartijen en overheden, met daarin een plan voor de duurzame financiering van het beheer en investeringen in het landschap.

De gemeente wil het landschap klimaatbestendig beheren. Daarnaast komt er een onderzoek naar de gevolgen voor de mineralenhuishouding van de stikstofdepositie op de bodem waaronder het bos- en overige landschap. Hierbij wordt ook bekeken of herstelmaatregelen van de bodem ecologisch zinvol en haalbaar zijn. Als laatste wordt invulling gegeven aan structureel bosbeheer waarbij de gemeente zich richt op gemengde, natuurlijke bossen die stabiel en weerbaar zijn tegen klimaatsverandering. Deze maatregelen hebben de mogelijkheid om het landschap te beschermen tegen klimaatverandering en stikstofdepositie.

De gemeente overweegt om weilanden die nu veelal bestaan uit monocultuur raaigras met injectiebemesting om te zetten naar bos- en natuurgebied. Deze omzetting naar bos en natuurgebied zal een positief effect op flora en fauna hebben en bevordert daarmee de biodiversiteit en lokale natuurwaarde.

In het buitengebied komt regelmatig agrarische bebouwing vrij. De gemeente heeft een beleid geformuleerd over hoe hiermee omgegaan dient te worden.

Er is binnen de gemeente een vraag vanuit bedrijventerreinen en industriegebieden (zoals Brightlands Chemelot Campus) voor meer ruimte. Het uitgangspunt van de gemeente is om de ruimte op bestaande werklocaties te benutten.

De gemeente beschrijft de kenmerken en waarden van de beschermde natuurgebieden en geeft aan hoe voornemens deze kwaliteiten beïnvloeden. Indien compensatie noodzakelijk is, geeft ze dan ook aan hoe dit vormgegeven wordt. De natuurgebieden worden actief beschermd, er vindt toezicht en handhaving plaats.

Recreatie in natuurgebieden:

De gemeente wil voorkomen dat de recreatie in haar natuurgebieden te grootschalig wordt. Ze ziet het als een belangrijke uitdaging om een goede balans te vinden tussen recreatie en natuur.

Er worden “hondenloslaat” gebieden in de gemeente aangewezen, voor de overige gebieden geldt een aanlijnplicht. Ook worden gebieden aangewezen die ontoegankelijk zijn voor bezoekers, de zogenaamde rustgebieden waar de fauna de kans krijgt tot rust te komen.

Visie op de ondergrond:

Tot slot willen we nog de aandacht vestigen op de rol van de ondergrond in de ruimtelijke ordening en de omgevingsvisie. De fysieke leefomgeving wordt in de Omgevingswet centraal gesteld en de omgevingsvisie dient samenhang aan te brengen tussen de verschillende domeinen in de gemeente. In het rapport “Ondergrond voor ontwikkeling - Pilot ondergrond en Omgevingswet Sittard-Geleen” worden tweeëntwintig ondergrondskwaliteiten Sittard-Geleen vastgesteld. Mogelijkheden en onmogelijkheden vanuit de bodem zijn kaderstellend voor veel ontwikkelingen in het ruimtelijk domein zoals:

- Alle wijken in Nederland moeten van het gas. Eén van de meeste duurzame oplossingen hiervoor is om collectieve warmtesystemen die gevoed worden door geothermie en/of WKO aan te leggen. Hiervoor dient de bodem wel geschikt te zijn, en dient er ook ruimte gereserveerd te worden in de ondergrond.
- De na-ijlende effecten van de mijnbouw waaronder de **stijging van het mijnwater**, deze kan invloed hebben op de voorraad grondwater en de schone en veilige bodem. Deze stijging zal zich de komende 20-30 jaar voortzetten. Er zijn vooral effecten te verwachten in de lagergelegen gebieden zoals het Geleenbeekdal. Ook de stijging van de bodem is een na-ijlend effect van de stijging van het mijnwater.
- We gebruiken de bodem voor de **onttrekking van grondwater** voor landbouw. Het monitoren van de kwaliteit en kwantiteit van het grondwater en het vormen van een visie op het beheer van de ondergrond wordt naarmate droogteproblemen verergeren steeds belangrijker. Hierbij is ook afstemming met buurgemeentes en waterschap(pen) van belang.
- Opgaven op het gebied van **klimaatadaptatie** hebben een sterke relatie met de ondergrond. **Verdroging** kan alleen aangepakt worden op basis van een goed beeld van de ondergrond.

Omdat de druk op de ondergrond in Nederland steeds groter wordt, is het cruciaal dat er een langetermijn visie op het gebruik van de bodem gevormd wordt. Welke gebruiksfuncties passen we waar toe in de bodem? Wie heeft het recht om grondwater te onttrekken in perioden van langdurige droogte? Hoe zorgen we ervoor dat er door onzorgvuldig ruimtelijk beleid in de ondergrond ruimte gereserveerd wordt voor de invulling van latere opgaven, bijvoorbeeld op het gebied van bodemenergie? Het antwoord op dit soort vragen zou in een omgevingsvisie terug moeten komen.

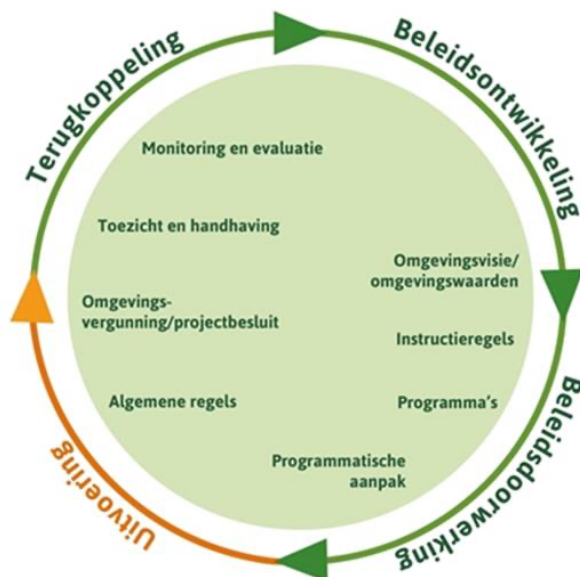
In de gemeente Sittard-Geleen wordt het rapport Ondergrond voor Ontwikkeling herzien waarin de maatschappelijke functies van de ondergrond afgezet worden tegen de opgaven van de komende decennia om een beeld te krijgen van kansen en knelpunten vanuit de ondergrond.

Beleidscyclus omgevingsvisie:

Een omgevingsvisie is onderdeel van een beleidscyclus waarvan het in de omgevingsvisie in beeld brengen van omgevingswaarden en ontwikkelrichtingen de eerste stap is. Deze ontwikkelrichtingen worden de komende jaren verder uitgewerkt in het omgevingsplan, dat onder meer vastlegt welke ontwikkelingen vergunningplichtig worden. Het omgevingsplan kan vervolgens verder worden uitgewerkt in programma's. Na uitvoering van de programma's wordt geëvalueerd en gemonitord in hoeverre de ambities van de gemeente behaald zijn en of er reden is om het lange-termijn beleid dat in de omgevingsvisie vastgelegd is, bij te sturen. Dit kan een reden zijn om de omgevingsvisie te herijken, waarmee de beleidscyclus opnieuw doorlopen wordt.

Dat de omgevingsvisie onderdeel is van de beleidscyclus, betekent dat hij niet af is op het moment dat hij vastgesteld wordt. Het is juist de bedoeling dat een omgevingsvisie een levend proces is dat continu herijkt en bijgesteld wordt als doelen behaald worden en nieuwe ontwikkelingen zich voordoen. De gemeente geeft in de ontwerp omgevingsvisie aan dat ze de omgevingsvisie periodiek gaat herzien. Daarvoor wordt de omgevingsvisie jaarlijks herzien, waarbij geleidelijk toegewerkt wordt naar het integreren van het voorlopig nog sectoraal uitgewerkte beleid voor het fysieke domein. Goed inzicht in de voortgang van de uitvoering van de omgevingsvisie is daarbij belangrijk.

Een monitoringsprogramma voor de omgevingsvisie richt zich op de ambities die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving. Daarbij dient zoveel mogelijk aangesloten te worden op de toetsing die uitgevoerd is, door aan te sluiten op het gehanteerde beoordelingskader. In de loop der tijd kunnen indicatoren aangescherpt worden als meer informatie beschikbaar komt of als ambities veranderen. Binnen de sectorale beleidsvelden van de gemeente vindt monitoring plaats die kan leiden tot het aanpassen of herijken van het vigerende beleid. De resultaten van de monitoring in de beleidsvelden die in de Omgevingsvisie beschreven worden en een ruimtelijke component hebben, zouden periodiek gebruikt kunnen worden om een strategische, integrale herijking van de Omgevingsvisie uit te voeren.



Bron: <https://iplo.nl/regelgeving/omgevingswet/algemene-artikelen/beleidscyclus>

Wensen t.a.v. het omgevingsplan:

De omgevingsvisie is logischerwijs nog een globaal document. In het omgevingsplan zullen de doelen verder uitgewerkt moeten worden en **SMART** (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden) geformuleerd. Door de doelen SMART te formuleren wordt voor iedereen duidelijk wat met het plan zal worden gerealiseerd en hoe kan worden gemeten of de doelen gehaald worden.

IVN stelt voor om de **natuur van Sittard-Geleen de status van rechtspersoon** te geven (cf. de gemeente Eijsden-Margraten). Daarna wordt een voogd aangesteld om de belangen van flora en fauna te behartigen. Gedacht wordt aan een combinatie van natuurorganisaties en wetenschappers. De belangen van de natuur zullen dan in het vervolg bij elk raadsbesluit moeten worden meegenomen.

In de Foto van de Leefomgeving worden “**autonome ontwikkelingen**” geschetst die invloed hebben op de toekomst van de gemeente, zoals klimaatverandering, perioden van droogte of juist overtollig water, maar ook de circulaire transitie van Chemelot. IVN adviseert de gemeente in het omgevingsplan scenario's op te nemen voor deze autonome ontwikkelingen voor bijvoorbeeld snelle, gemiddelde of trage ontwikkeling. Dat maakt het mogelijk bijtijds wijzigingen in het plan te onderkennen en bij te sturen.

Met vriendelijke groet, namens IVN MunsterGeleenSittard,



Ilona Schmeets

Voorzitter IVN MunsterGeleenSittard

Dreissenlaan 10

6132 BP Sittard

Tel 0620099794

I.schmeets@me.com